

Loppuraportti Helsingin Sanomain Säätiölle
Innovaatiojournalismin fellowship -ohjelma
Stanfordin yliopistossa 2010

Matti Posio / Aamulehti

KURKISTUS TULEVAISUUTEEN: INNOVAATIOITA JA JOURNALISMIA

Raporttia kirjoittaessani olen juuri saanut päätökseen harvinaislaatuiseen ja työntäyteiseen puolivuotiskauden innovaatiojournalismin fellow'na Stanfordin yliopistossa Kalifornian Piilaaksossa. Vietin ensin helmikuun opiskellen Yhdysvaltojen arvostetuimpiin yliopistoihin lukeutuvassa Stanfordissa. Maalis-kesäkuun olin journalistivieraana maailman isoimpiin mediataloihin lukeutuvan Hearst Corporationin sanomalehtiryhmän Washingtonin toimituksessa, joka palvelee itärannikolta maan pääkaupungista kaikkiaan 15 päivälehteä eri puolilla USA:ta. Kesäkuussa palasin Piilaaksoon, missä järjestimme muiden fellowien kanssa Stanfordin VII Innovaatiojournalismin konferenssin, johon osallistui yli 250 innovaatioiden ja journalismin asiantuntijaa eri puolilta maailmaa. Kokemus oli ainutlaatuinen sekä oppimisen että verkostoitumisen näkökulmasta.

Tässä raportissa pyrin kuvaamaan joitakin keskeisimpiä oivalluksia ja elämyksiä, joita osakseni koitui helmi-heinäkuussa 2010 innovaatiojournalismin fellow'na.

Koulutusjakson kuluessa tutustuin poikkeuksellisen laajasti Yhdysvaltoihin, Piilaaksosta leviäviin yrittämisen ja innovoimisen aatteisiin, uusimman teknologian vaikutuksiin, innovaatioita käsittelevän journalismin toimijoihin sekä myös globaalin lehtikustantajan (Hearst) sanomalehtiketjun tapoihin kehittää toimintaansa nykyisissä kriisioloissa, joissa internet – ja koko siihen liittyvä teknologinen ja liiketoiminnan murros – on muutamassa vuodessa mullistanut bisnesympäristön.

Heti alkajaisiksi haluan ilmaista kiitollisuuteni Helsingin Sanomain Säätiölle uskomattomasta kokemuksesta. Olen saanut tavata ainutkertaisen valikoiman huippukiinnostavia ihmisiä eri puolilta maailmaa. Olen kuullut menestyvien liikemiesten, arvostettujen toimittajien, digitaalisten laitteiden ja netti-innovaatioiden luoja ja muiden asiantuntijoiden näkemyksiä siitä, miten hyvä idea jalostetaan tuotteeksi. Kuvaamani ajatusten paraati on ollut omiaan stimuloimaan myös omaa ajattelua. Jo fellowshipin alkuvaiheessa huomasin, miten erilaista ja innostavaa on elää vapaassa ympäristössä virikkeitä omaksuen ja työstäen kuin esimerkiksi suuren suomalaisen lehtitalon tuotantolinjalla. Olen ollut kuukausipalkkaisena journalistina Aamulehden ja Alma Median eri tehtävissä 21-vuotiaasta, joten minulle oli suuri asia pelkästään irtautua joksikin aikaa tutusta organisaatiosta. Ensimmäistä kertaa aikuisessa toimittajanelämässäni minulla ei ollut vakituista deadlinea: Amerikassa minun ei tarvinnut esimerkiksi lähettää kahta sunnuntailiitettä painoon joka perjantai ja käyttää suurta osaa ajastani ja aivokapasiteetistani editoimiseen. Imin oppia ja omaksuin uusia ajatuksia varmasti enemmän kuin usean vuoden kuluessa kotimaan leipätyössäni. En tee tätä rinnastusta siksi, että leipätyöni Aamulehden sunnuntailiitteiden tuottajana – tai lehden heti fellowshipin jälkeen minulle tarjoama debatin ja kulttuurin uutispäällikön posti – olisivat millään muotoa tylsiä. Haluan ainoastaan korostaa Yhdysvalloissa opiskelun, työskentelyn ja asumisen ainutlaatuisuutta.

Mikä muu koulutusohjelma voisi yhtä tehokkaasti innostaa ja rohkaista kaltaisiani urallaan jo melko paljon kokeneita journalisteja, päivittää heidän osaamistaan ja ymmärrystään teknologiasta, journalismista ja oman toimialamme tulevaisuudesta? Auttaa heitä/meitä ymmärtämään innovaation merkitystä menestystekijänä

maailmassa, jossa ei enää pärjää tekemällä ”enemmän sitä samaa”, vaan pikemminkin luomalla rohkeasti oman tuotteen ja uskaltamalla toteuttaa sen pelkäämättä edes sanaa ”liiketoimintamalli”? Mikä muu kuin reipas sukellus Yhdysvaltoihin kohentaisi yhtä hyvin esiintymisvarmuutta ja kielitaitoa, avartaisi katsantoa? Siirtyminen sopivan mittaiseksi jaksoksi itselle outoon ympäristöön, tuttujen journalismiin liittyvien asioiden tekeminen uusien kollegojen kanssa, silmien ja asennemaailman avaaminen teknologian muutosvoimille – nämä kaikki ovat pääomaa, jonka arvoa on mahdotonta rahassa mitata. Arvo on joka tapauksessa suuri, sekä jokaiselle osallistujalle että suomalaiselle yhteiskunnalle. Yhtäkkiä on vaikea kiteyttää, mikä on koulutuksen tärkein yksittäinen anti. Saattaa olla, että sen näyttävät vasta lähivuodet, kun me suomalaiset journalistit ja mediavaikuttajat alamme elää samantapaisessa ympäristössä kuin tapaamamme amerikkalaiskollegat nyt. Stanfordin innovaatiojournalismin keskus toimi meille osallistujille eräänlaisena Piilaakson pienoismallina. Keskuksen vetäjän David Nordforsin ja luennoitsijavieraiden puheista muodostui selkeä kokonaiskuva siitä, millaiset ideat ovat nostaneet Piilaakson nykyisenlaiseksi menestysklusteriksi. Palattuani kotimaahan olen jo hyödyntänyt monia noista ajatuksista: puhunut vaakasuntaisten tiimien puolesta, korostanut epämuodollisen ajatustenvaihdon ja verkostojen voimaa, rohkaissut itseäni ja muita kokeilemaan reippaasti uusia hankkeita, vaikka niiden onnistuminen ei etukäteen olisikaan täysin varmaa. Yrittäjyyden henki, entrepreneurship, on melkein käsin kosketeltavissa Stanfordissa. Suomessa kaivattaisiin vastaavaa: itse opiskelin tiedotusoppia Tampereen yliopistossa kuulematta kertaakaan sanoja ”ansaintalogiikka” tai ”liiketoimintamalli”, mutta Yhdysvalloissa huomasin termien iskostuneen jokapäiväiseen kielenkäyttöni.

Epäonnistumisen pelosta luopuminen on yksi koulutusjakson keskeisiä oivalluksia. Ehkä siksi fellow’t palaavat kotimaahan täynnä tervettä itsevarmuutta ja rohkeutta omien ajatusten eteenpäin viemiseen. Kuten Nordfors osuvasti kiteyttää, piilaaksolaiselle parasta on se, jos hän itse menestyy, ja toiseksi parasta on, jos kaveri menestyy. Ruotsissa asia on kuulemma niin, että parasta on oma menestys – ja toiseksi parasta, jos kukaan muukaan ei sitten menesty! Tunnistan tuosta myös suomalaisen mentaliteetin.

Puolen vuoden fellowship oli runsaudensarvi, jonka kaikkea sisältöä ei pysty mahduttamaan mihinkään raporttiin. Yksin maantieteellisesti ehdin fellowshipin aikana asua Piilaaksossa ja Washingtonissa, vieraila kotimetropolimme San Franciscon lisäksi esimerkiksi New Yorkissa ja Bostonissa. Vapaa-aikana matkat veivät minut lisäksi Los Angelesiin, Las Vegasiin ja Kanadaan. Yksi kiinnostavimmista retkistä oli parin päivän opintomatka Bostoniin, missä toinen suomalainen fellow, Helsingin Sanomien Jukka Perttu, työskenteli teknologiablogi Xconomyn uutishuoneessa. Yhdessä tutustuimme kumpaankin Bostonin eliittiyliopistoista, Harvardiin ja Massachusetts Institute of Technologyyn eli MIT:hin. Voin siis nyt suuresti liioittelematta väittää, että fellowshipin aikana olen käynyt läpi kolme amerikkalaista huippuyliopistoa. Vaikuttavin kolmikosta oli Stanford, jonka Oxford-tyylinen kampus holvikaarineen ja palmukujineen jättää lähtemättömän vaikutuksen keneen tahansa. Amerikkalaiseen tapaan Stanford ei ole pelkkä yliopisto; se on myös vetävä tuotemerkki ja brändi, jonka suojissa toteutetaan mitä erilaisimpia hankkeita. Aloin itekin jo tässä lyhyessä ajassa kokea, että Stanford on ”amerikkalainen kotiyliopistoni”.

Matkustin Yhdysvaltoihin helmikuun alussa, muutamaa päivää ennen kuin 11 fellowin joukkomme yhteinen johdantopakso alkoi Stanfordissa. Osallistujia oli kuudesta maasta: kolme suomalaista, kaksi ruotsalaista, neljä pakistanilaista, yksi meksikolainen ja yksi slovenialainen. Opiskelimme yhdessä tämän ryhmän ja kahden vierailevan tutkijan – tanskalaisen Kirsten Mogensenin ja saksalaisen Bettina Maischin kanssa – kolme intensiivistä viikkoa. Sinä aikana meille luennoivat kymmenet innovaatioiden, Piilaakson firmojen, mediayrittämisen ja myös käytännön journalismin asiantuntijat. Erityisen antoisaa oli keskustella monesta maasta saapuneiden kollegojen kanssa. Kaikki osallistujat olivat ensiluokkaisia toimittajia ja kiinnostavia persoonia. Yksi ohjelman hyvistä puolista on osallistujajoukon moninaisuus. Johdantopakson aikana tosin välillä tuntui, että pakistanilaisten kollegojen mielenkiinnonkohteet olivat liian erilaisia pohjoismaalaisiin verrattuna. Kun me muut puhuimme mobiilifirmojen kilpailuvalteista, yksi pakistanilaisista oli kiinnostunut lähinnä ihmisoikeustyöstä ja lähestyvistä suurista häistään, toinen kynsienhoidosta ja shoppailusta. Näille

etuoikeutetuille naisille kyseessä tuntui olevan palkintomatka. Onneksi kaksi muuta pakistanilaista olivat tosimmäällä liikkeellä, hienoja kollegoita ja työteliäitä opiskelutovereita.

Stanfordissa tapaamamme alustajat olivat lähes järjestään eturivin nimiä – oman alansa kiinnostavimpia ajattelijoita ja tekijöitä. Luennoitsijoiden joukossa oli esimerkiksi Stanfordin professoreita ja tutkijoita, Piilaakson itsenäisten teknologiatutkimuskeskusten edustajia, yrittäjiä ja it-alan varhaisia pioneereja, suurten amerikkalaisten tiedotusvälineiden toimittajia, Palo Alton maineikkaalla rahoituskadulla Sand Hill Roadilla majailevien suurinvestoijien (venture capitalists) edustajia... Kiinnostavista paikallisista tuttavuuksista on syytä erikseen mainita kaksi: tietokonehiiren isäksi luonnehdittu Piilaakson elävä legenda Doug Engelbart sekä Palo Alto High Schoolin journalismiluokan vetäjä Esther Wojcicki, joka sattuu olemaan myös Googlen toisen perustajan Sergey Brinin anoppi sekä hakukoneyhtiön kahden naispuolisen huippujohtajan äiti. Akateemisen opiskelun lomaan toi osaltaan tähtiloistoa myös perinteikkään San Francisco Chronicle ja muiden Hearstin sanomalehtien kehitysjohtaja Phil Bronstein, joka on seurapiiripalstoilla tunnettu myös näyttelijätär Sharon Stonen ex-miehenä. Innovaatiojournalismin fellowshipin anti ei siis ole ainoastaan tieteellinen tai journalistinen. Tilaisuus tutustua monikulttuurisen ja moniarvoisen Kalifornian asukkaisiin on suomalaiselle vähintään yhtä hyödyllinen ja avartava kokemus.

Stanfordin Innovaatiojournalismin keskus tarjosi hyödyllisen kotipesän ja erinomaisen perustan opiskelulle. Toisaalta mahdollisimman suuren hyödyn saaminen opiskelujaksosta edellytti, että osallistujana olin itsekä aktiivinen (myös jo ennen varsinaisen opiskelun alkua) ja toin omat verkostoni mukaan suunnitteluun. Sain aiempien Amerikan-kontaktieni kautta järjestettyä yhteyden Hearst Newspapersin pääkaupunkitoimituksen päällikköön Richard Dunhamiin, joka on monien muiden meriittien lisäksi myös tunnettu Suomen-ystävä. Parin päivän kiivaan sähköpostivaihdon tuloksena sijoituin uutishuonejaksoni ajaksi tämän entisen Valkoisen talon kirjeenvaihtajan, kokeneen texasilaisen politiikantoinittajan ja ennakkoluulottoman blogijournalistin alaisuuteen. Hearstin sanomalehtien toimitus sijaitsee kirjaimellisesti kivenheiton päässä Valkoisesta talosta. Stanfordin innovaatiojournalismin keskuksen johtaja ja ohjelmamme vetäjä, ruotsalaistohtori David Nordfors suhtautui oma-aloitteisuuteeni alusta lähtien yksinomaan kannustavasti, joten uskaltauduin raivaamaan reittiä kaupunkiin, jossa felloweita ei ole aiemmin isännöity. Etukäteen meitä kumpaakin hieman arvelutti, voisiko Washingtonissa oppia innovaatioista. Kaupunki tunnetaan enemmänkin poliittisesta pelistään. Paikan päällä huoli osoittautui pian turhaksi: Washington ympäristöineen on Yhdysvaltojen nousevia innovaatiokeskuksia. Naapuriosavaltioiden Virginian ja Marylandin puolella toimii runsaasti teknologiayrityksiä, ja pääkaupunki pursuaa innovaatio- ja mediapolitiikkaan liittyvää debattia.

Uutishuonejaksoni oli muusta ryhmästä poikkeava, sillä useimmat osallistujista ovat sijoittuneet uusiin ja toimituksiltaan melko pieniin teknologiablogeihin joko San Franciscossa tai muualla, kuten Bostonissa tai San Diegossa. Tällä kertaa enemmistö ryhmästäme sijoittui San Franciscon medioihin (Venture Beat, New Scientist, The San Francisco Chronicle). Kaksi lähti itärannikolle Bostoniin: suomalainen Jukka Perttu ja ruotsalainen Eva Regårdh. Minusta tuli kaikkien aikojen ensimmäinen fellowship-ohjelmaan osallistuva toimittaja, jonka sijoituspaikka oli Washington, DC. En katunut valintaani kertaakaan. En, vaikka ajoittain etäisyys Stanfordin ja Piilaaksoon tuntui kovin pitkältä. Siirtyminen Kalifornian ikuisesta kesästä ja kuivasta maastosta itärannikolle tuntui virheeltä vain kerran: heti saavuttuani maaliskuun alussa Washingtoniin, missä maassa oli vielä lunta helmikuun ennätysellisten talvimyräköiden jäljiltä. Paikalliset kuvasivat helmikuuta katastrofitermein: snowmageddon, snowpocalypse. Minulle suomalaisena kyse oli ollut ihan tavanomaisesta lumisateesta. Onneksi kevät tuli Washingtoniin varhain, ja kirsikkapuiden loisto sai unohtamaan ajatukset vihreämmästä ruohosta maan toisella puolella.

Hearstin yhteistoimitus oli kiehtova ympäristö. Päällikköni Rick Dunhamin lisäksi toimituksessa työskenteli kymmenkunta kokenutta journalistia. Hearstin sanomalehdistä suurin ja menestyvin on Houston Chronicle Texasissa. Lehden nettipalvelu chron.com kuuluu maan suosituimpiin. Muita tunnettuja Hearstin lehtiä ovat

San Antonio Express-News, Albany Times Union, San Francisco Chronicle sekä paperilehdestä pelkästään netissä ilmestyväksi muutettu Seattle Post-Intelligencer. Washingtonin-toimitus koostuu kaikkien näiden lehtien lähettämistä edustajista. Amerikkalaisen lehdistön tilannetta kuvaa, että vakitoimittajien keski-ikä Hearstilla oli ehkä 55 vuotta. Vastapainoksi avokonttorissa puuhaili jatkuvasti puolentusinaa 20-vuotiaista nuorta, jotka oli otettu toimitukseen maksuttomina harjoittelijoina. Heidän työpanoksensa oli tärkeä. Osalla nuorista harjoittelijoista ei ollut paljonkaan kokemusta journalismista, mikä aiheutti iäkkäissä kollegoissa väsymystä, kun kerran toisensa jälkeen olisi pitänyt ohjata ja opasta nuorta aloittelevaa toimittajaa hyvän uutisjutun kirjoittamisessa. Itse samastuin ensimmäisinä päivinä näihin harjoittelijoihin, kunnes pystyin osoittamaan olevani kokenut ja itsenäinen journalistinen ajattelija – olkoonkin, että olen ulkomaalainen ja siksi hivenen poikkeava ilmestys amerikkalaisessa miljöössä. Pääsin lopulta avoimiin keskusteluväleihin etenkin toimituksen editorien – konkaritoimittaja Chuck Lewisin ja Hearstin uutispalvelun editoijan Dan Freedmanin – kanssa. Toimituksen vetäjä Rick Dunham otti minut keskustelukumppanikseen ja hyödyimme kumpikin siitä, että vertailimme Hearstin ja Alma Median lehtiketjujen toimintatapoja. Dunham esimerkiksi innostui ensi kertaa palkkaamaan valokuvaajaharjoittelijan Washingtonin toimitukseen kuultuaan minulta, miten tärkeää on ollut oman kuvaajan läsnäolo Alman Helsingin toimituksessa.

Hearstin vakitoimittajista iäkkäin ja ehkä tunnetuin oli 89-vuotias Helen Thomas, joka yhä istui paikallaan avokonttorissa ja kirjoitti yhden ultraliberaalin kolumnin viikossa. Hänen mielipiteensä olivat paikoin niin jyrkkiä, että kuulin editoijien tuskailevan kolumneja käsitellessään. Toisaalta kyseessä oli niin suuri legenda, että hänen tekemisiinsä ei uskallettu puuttua. Helenillä oli ollut istumapaikka Valkoisen talon lehdistösälissä John F. Kennedyn ajoista lähtien. Oli siis suuri kunnia päästä taluttamaan jo ikääntynyttä toimittajalegendaa taksiin ja keskustelemaan hänen kanssaan Yhdysvaltojen politiikasta. Pahaksi onneksi aivan vierailujaksoni lopulla Helen joutui skandaalin keskiöön, kun rabbilive.org -niminen nettisivusto haastatteli häntä lennosta Valkoisessa talossa. Libanoniilaistaustainen ja usein Israelia rajusti arvostellut Helen vastasi provosoivalle haastattelijalleen, että ”juutalaisten pitäisi lähteä helvettiin Palestiinasta” ja palata kotiinsa ”Puolaan, Saksaan ja muihin maailman maihin”. Videopätkä levisi nopeasti netissä ja nostatti takajaloilleen vaikutusvaltaisen juutalaisyhteisön. Syntyi maanlaajuinen skandaali, josta Fox News ja muut uutiskanavat ottivat kaiken irti. Valkoisen talon entinen tiedottaja Ari Fleischer ehti ensimmäisten joukossa vaatimaan Helenille potkuja. Seurasin läheltä, miten Hearst taituroi senioritoimittajansa lausuntojen ja kohun vaimentamisen parissa. Episodi päättyi vasta, kun Helen Thomas ilmoitti katuvansa syvästi juutalaisia loukkaavia puheitaan ja tarjoutui jäämään eläkkeelle toimittajantyöstään. Erikoiseksi asetelman teki, että Hearstilla suurin osa Helenin esimiehistä oli itsekin juutalaista sukujuurta. Minulle Thomas-jupakka oli kiintoisa oppitunti amerikkalaismallisesta trouble shootingista ja poliittisen korrektiuden väkevästä voimasta.

Olin jo etukäteen valinnut yhdeksi opintojaksoni tutkimuskohteeksi sosiaalisen median innovaatiot, etenkin Facebookin ja Twitterin, ja niiden vaikutukset journalismiin ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Washington paljastui loistavaksi paikaksi perehtyä tähän aiheeseen samoin kuin innovaatiopolitiikkaan sekä niihin moniin vilkkaisiin keskusteluihin, joita Yhdysvalloissa käydään internetin vapaudesta ja/tai tarpeesta säännellä maailmanlaajuisia verkkoja. Koin olevani etuoikeutettu tässäkin, sillä minulla oli laajin mahdollinen pääsy (access) mihin tahansa Washingtonin tapahtumiin. Saatoin tukeutua peräti kolmeen taustaorganisaatioon (affiliation). Innovaatioita, internetiä ja tiedepolitiikkaa koskeviin tilaisuuksiin osallistuin yleensä Hearst Newspapersin toimittajana. Washingtonin yliopistojen ja think-tankien järjestämiin keskusteluihin saatoin osallistua myös Stanfordin innovaatiojournalismin fellow’na. Lisäksi käytössäni oli suomalaisen Aamulehden edustajan käyntikortti, eikä sekään ollut hullumpi status. Pääsin seuraamaan useiden maailmanpolitiikan kärkinimien esiintymisiä, kuten ulkoministeri Hillary Clintonin alustusta USA:n turvallisuuspoliittisesta strategiasta. Pienenä sivuhypynä innovaatiojournalismin teemasta haastattelin myös Afganistanin presidentinvaalien kakkosta, entistä ulkoministeriä Abdullah Abdullahia, sekä kirjoitin Hearst Newspapersille / New York Timesin uutispalvelulle uutisjutun presidentti Martti Ahtisaaren vierailusta

Washingtoniin. Kaikkiaan saatoinkin liikkua Washingtonissa painavammalla mandaatilla kuin vaikkapa tavallinen suomalainen kirjeenvaihtaja. Olivathan takanani 1) amerikkalaisten hyvin tuntema ja upporikas Hearst, 2) amerikkalaisten suuresti arvostama Stanfordin yliopisto sekä 3) varsinkin Washingtonissa ovia aukaiseva ulkomainen tiedotusväline.

Fellowship ja apuraha mahdollistivat monipuolisen perehtymisen teknologian uusimpiin kehitysaskeliin Yhdysvalloissa ja siihen, miten uusien nettiyritysten kasvupotentiaali vaikuttaa perinteisen median, kuten sanomalehdistön, tulevaisuudennäkymiin. Lyhyesti sanottuna: pääsin vierailemaan tulevaisuudessa.

Kun kristallipalloon tähyää Amerikassa, median tulevaisuus näyttää kahtalaiselta. Ensinnäkin, perinteisen uutisjournalismin ja ennen muuta sanomalehtien selviytyminen koventuvassa kilpailussa ihmisten ajasta vaatii rivakoita uudistuksia. Niitä kollegamme Yhdysvalloissa ovat nyt alkaneet tehdä kovassa paineessa ja paikoin suoranaudessa paniikissa. Meillä Suomessa on vielä muutamia vuosia aikaa ennen kuin paine yltyy yhtä kovaksi. Siksi sanomalehtien kannattaa ryhtyä toteuttamaan uudistuksia kiireen vilkkaa. Toisekseen, internet ja Piilaakson kasvuyritysten kehittämissä digitaaliset päätelaitteet mullistavat maailmaa vielä aavisteltuaakin enemmän. Ei muutaman vuoden kuluttua, vaan tässä ja nyt.

Innovaatiojournalismin fellowship antoi eväitä muutoksen ymmärtämiseen ja ennakoimiseen. Ennen Amerikkaan lähtöä olin valmiiksi kiinnostunut Googlen, Facebookin tai Twitterin kehittämistä uusista viestintätavoista. Nämä nimet tarkoittivat kuitenkin lähinnä kivoja netistä löytyviä juttuja, ajanvietettä. Suomessa moni oli vakuuttunut, että esimerkiksi Google uhkaa journalismia. Yhdysvalloissa aloin nähdä Piilaakson sosiaaliset mediat nimenomaan yhtiöinä, strategisina valintoina, hyödyllisinä muutosvoimina globalisoituvassa maailmassa. Tapasin ihmisiä, jotka ovat töissä näissä firmoissa. Haastattelin näitä nuoria ja keskustelin heidän kanssaan epämuodollisesti. Perehdyin Facebookiin ja siihen, miten yhtiö oli onnistunut kuudessa vuodessa kasvattamaan käyttäjämääränsä nolasta 500 miljoonaan. Opiskelin Googlen kasvutarinaa ja lumouduin: kaikki sai alkunsa autotallissa servereitä viritelleistä Stanfordin opiskelijoista toistakymmentä vuotta sitten. Nettihausta kasvoi sittemmin superkone ja mahtava bisnes, joka nyt palvelee yli miljardia ihmistä kuukausittain kautta maailman. Aloin ymmärtää niitä ominaisuuksia, jotka ovat tehneet vähän yli parikymppisistä Stanfordin (Googlen perustajat Larry Page ja Sergey Brin) tai Harvardin opiskelijoista (Facebookin Mark Zuckerberg) globaaleja vaikuttajia. Samalla nämä nuoret, sosiaalisilta kyvyiltään hiukan kömpelöt nörtit ovat ansainneet miljardiomaisuuden, vaikka menestyneimmät heistä listaavat mielellään aivan muita motiiveja: halun koota yhteen ihmiskunnan viisautta, halun muuttaa maailmaa toimivammaksi, halun rakentaa kaikkien maailman ihmisten identiteeteille yhteinen virtuaalinen säilytyspaikka, halun edistää rauhaa maapallolla... tai ainakin halun olla olematta paha, kuten Google julistaa motossaan "Don't be evil".

Innovaatiojournalismin fellowshipia voi empimättä suositella toimittajalle, joka ei kavahda uusia haasteita ja hyppäämistä tuntemattomaan. Kyse ei ole lepolomasta palmujen alla eikä palkintomatokasta, sillä jakso vaatii aikamoisia ponnistuksia. Pelkkä muuttaminen toiseen maahan, asunnon hankkiminen ja Amerikan arkeen sopeutuminen edellyttää oma-aloitteisuutta. Stanfordin keskus antaa löyhät puitteet asioiden järjestämiselle, mutta lopulta jokainen joutuu järjestämään asuntonsa ja uutishuonepaikkansa itse. Opiskelu ei ole lainkaan koulumaista yhteistä alkujaksoa lukuun ottamatta. Uutishuoneissa ollessaan fellowit saavat itse ratkaista, millaisia asioita he painottavat ja miten aikaansa käyttävät. Myös uutishuoneiden satsauksissa on suuria eroja: siinä missä Xconomy tai VentureBeat näytti käyttävän runsaasti energiaa fellowiensä ohjaamiseen, Hearstilla kiire oli niin kova, ettei päällikkötoimittajilla ollut juurikaan aikaa edes jutuista keskustelemiseen. Sanoisin, että ohjelman rankin vaihe on nimenomaan uutishuonejakson ensimmäisinä viikkoina. Silloin toimittajan itsetunto joutuu koetteille. Kotimaassa olemme kaikki arvostettuja journalisteja ja tottuneet saamaan juttujamme etusivulle. Uudessa ympäristössä on ensiksi totuttava ajatukseen, ettei omille jutuille välttämättä ole suoranaista tarvetta isäntäorganisaatiossa. Se, mitä me teemme, on usein ylimääräistä lisää toimituksen omaan rutiiniin. Oikeastaan mikään toimituksessa ei riipu meistä. Esimerkiksi Hearstin

Washingtonin-toimituksen profiiliin ei vanhastaan kuulunut innovaatiojournalismia, joten jouduin itse lobbaamaan innovaatioaiheiden saamiseksi käsittelyyn.

Uutishuonejakson ensimmäiset viikot teettävät paljon työtä myös kielen puolesta. On nopeaan tahtiin opiskeltava, miten tuttua toimittajantyötä tehdään vieraassa maassa ja kielellä, joka ei ole oma äidinkieli. Englannin taitoni riittää erinomaisesti arkiseen keskusteluun ja opiskeluun samoin kuin melko sivistyneiden akateemisten tekstien kirjoittamiseen, mutta lehtijuttujen kirjoittaminen amerikkalaiselle lukijalle oli yllättäen kipsin paikka. Kotimaassa olen aina leikkinyt kielellä, harrastanut sanaleikkejä otsikoissa, mutta Yhdysvalloissa huomasin moisen olevan liian vaarallista. Oli kuin olisi kulkenut liikkuvilla jäälautoilla joen yli. Yksikin väärä ilmaus ja putoan. Muutamassa viikossa kuitenkin huomasin, että voin luottaa kielitaitooni ja ilmaisuni alkoi sekin päättäväisesti amerikkalaistua. Hearstin päällikkötoimittajat toistelivat rohkaisevasti, ettei kielitaidossani ole mitään puutteita: kyse olisi vain kirjoitustyylin hiomisesta jutustelevammaksi. Pääsin jyvälle. Aloin pian nauttia amerikanenglannin mehevistä ja ekonomisista tavoista kuvata asioita, ihmisiä ja ilmiöitä. Fellowshipista tuli näin minulle uutiskielen ja amerikanenglannin syväkurssi, jollaista ei yksikään yliopisto tai kielikoulu Suomessa pysty tarjoamaan. Tuleville felloweille suosittelen luettavaksi uutistoimisto AP:n Stylebookia, joka on käytössä useimmissa amerikkalaistoimituksissa. Kirja sisältää hyödyllisiä ohjeita sanavalinnoista ja kielenkäytöstä.

Raportti ei olisi täydellinen ilman kuvausta Stanfordin innovaatiojournalismin konferenssista. Sen järjestelyt vaativat osallistujien huomiota koko fellowshipin ajan. Suunnittelu aloitettiin jo alkujakson lopulla. Aiheesta jatkettiin huhtikuaisella opintomatalla New Yorkiin ja Washingtoniin sekä järjestettiin puhelinkonferensseja useaan otteeseen. Konferenssin järjestäminen on toki antoisa kokemus, mutta välillä minä ja muut fellowit aloimme ihmetellä, onko tässä hankkeessa kyse journalistien kouluttamisesta vai pikemminkin meidän käyttämisestämme maksuttomana työvoimana. Tehtäviimme kuului kahden erilaisen pyöreän pöydän keskustelun kokoaminen konferenssiin: ensimmäisessä keskustelimme noin kymmenen hengen ryhmässä ajankohtaisesta innovaatiojournalistisesta aiheesta (oma aiheeni oli: Are innovations killing journalism?) ja toista varten jokaisen piti nimetä vuoden paras innovaatiojournalisti (oma valintani: The Palo Alto Weeklyn raportti Piilaakson tulevaisuudesta). Etenkin jälkimmäinen tehtävä oli stressaava, sillä Piilaakson kiireiset toimittajat eivät oikein uskoneet tullessa palkituiksi – ehkä hekin kokivat, että yritämme lähinnä käyttää heitä ilmaisina esiintyjinä. Kun lopulta olimme saaneet kutsutuksi noin kymmenen osallistujaa kumpaankin pyöreän pöydän keskusteluun ja kesäkuinen konferenssi alkoi, tunnelma alkoi rentoutua. Itselläni on paljon kokemusta juontotehtävistä, ja nautin puheen johtamisesta pyöreänpöydän tapaamisissa. Konferenssi oli jälleen mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin sekä median että innovaatioiden maailmasta. Koska keskustelu oli vedettävä englanniksi ja osa vieraistani oli uskomattoman sanavalmiita amerikkalaisjournalisteja, jouduin laittamaan itseni likoon. Lopulta koimme kaikki onnistumisen iloa. Seitsemäs InJo-konferenssi oli menestys, mutta myös parantamisen varaa ilmeni. Vuoden 2011 konferenssin järjestelyt aloitettiin paljon totuttua aikaisemmin, mikä on tärkeää etenkin konferenssin akateemisen osuuden arvostuksen kohentamiseksi.

Yhteenvetona voisi todeta, että innovaatiojournalismin koulutusohjelma on nimensä mukainen: varsin innovatiivinen jatkokoulutuksen muoto. Jos ohjelmaa lähdetäisiin rakentamaan nollasta, tulisiko mieleen ehdottaa yhdeksi kokonaisuudeksi kuukauden alkujaksoa, 3-5 kuukauden uutishuonejaksoa ja konferenssin järjestämistä Stanfordin? Ehkä ei. Ihme kyllä konstruktio kuitenkin toimii. Käytännön journalisti saa puolesta vuodessa juuri sopivan annoksen akateemisuutta ja liike-elämän ymmärtämystä sekä elämyksiä arkisesta uutistyöstä. David Nordfors ei haihattele sanoessaan, että hän toivoo osallistujien myöhemmin jakavan elämänsä aikaan ennen fellowshipiä ja sen jälkeen. Omaan ohjelmaani fellowship on tuonut monta kiintoisaa hanketta, joihin en olisi ehtinyt tai rohjennut paneutua työskennellessäni Suomessa. InJon pohjalta syntyi esimerkiksi Uusi kultakausi -kirjoittajatiimi, jonka yhtenä jäsenenä valmistelen kirjahanketta netti-innovaatioista, vapaasta tiedosta ja yhteiskunnallisesta avoimuudesta. Olen myös saanut kutsuja moniin eri tilaisuuksiin puhumaan sosiaalisen median ja internetin mahdollisuuksista journalismille.

Vaikka palasinkin fellowshipin jälkeen entiseen työpaikkaani, koen uudistuneeni ihmisenä ja toimittajana. Sain myös heti palattuani uudenlaisia työtehtäviä, joissa Amerikassa karttunutta henkistä pääomaa on helppo hyödyntää. Siinä määrin suuri oli fellowshipin sytyttämä uutuuksien kaipuu, että olisin kokenut raskaaksi palata staattiseen työpaikkaympäristöön: onneksi Aamulehdessä oli meneillään innostava uudistusprosessi, johon nyt pääsin vauhdissa mukaan.

Innovaatiojournalismi ja journalistiset innovaatiot ovat saman kolikon kaksi puolta. Koulutusohjelma antoi mahdollisuuden perehtyä kumpaankin ja hankkia aivan uusia asiantuntijuusalueita, joiden kommentoimiseen olisi mahdotonta pätevyitä Suomessa.

Tällaiselle kouluttautumismahdollisuudelle on mahdotonta arvioida hintaa.

Hearstin sanomalehdet: <http://www.hearst.com/newspapers/>

Stanfordin innovaatiojournalismin konferenssi: <http://ij7.innovationjournalism.org/>

Tiivistelmä vetämästäni pyöreän pöydän keskustelusta Are innovations killing journalism?
https://docs.google.com/Doc?docid=0Ab_NPEazyv0dZGhkY3BkdHpfMzljOGc5c2pneg&hl=en

Matti Posio

Koivistontie 10D58

33820 Tampere

puh. 040 7717828

matti.posio@gmail.com

matti.posio@aamulehti.fi